

IN MEMORIAM HENRI PAUWELS (2 DECEMBER 1923 – 1 APRIL 2010)

Geachte Mevr. Pauwels, geachte familie en genodigden
Consortes en confraters,

We gedenken vandaag het overlijden van confrater Henri Pauwels op 1 april 2010.

Toen ik Henri Pauwels leerde kennen, in 1992, was hij voorzitter van het Centrum voor de Navorsing over de Vlaamse Primitieven, een functie die hij 14 jaar lang heeft waargenomen, van 1989 tot 2003. Hij was reeds gepensioneerd. Op rust, maar nog zeer actief en betrokken bij tal van projecten, in het verlengde van zijn welgevulde loopbaan als kunsthistoricus en museumconservator.

Ik heb hem gekend als een zeer beminnelijk man. Hij meed het conflict. Zonder het hoogste woord te voeren, slaagde hij erin om met heel veel diplomatiek talent mensen te overtuigen, overeenkomsten te bereiken, tegenstrijdige standpunten en opinies te verzoenen.

Het klikte wel met 'mijnheer Pauwels', zoals ik hem steeds ben blijven noemen. Toen ik hem enkele jaren later kon opvolgen als voorzitter van het genoemde studiecentrum Vlaamse Primitieven heb ik mij kunnen spiegelen aan zijn model van verstandig beleid.

Henri Pauwels werd op 2 december 1923 geboren in Kortrijk. Hij voltooide daar zijn humaniorastudies in het Sint-Amanduscollege en studeerde binnenhuisarchitectuur aan de Sint-Lucasschool in Gent van 1942-44. In 1944, toen de faculteit Wijsbegeerte en Letteren van de Rijksuniversiteit Gent opnieuw haar deuren opende, begon hij aan de studies Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde. Hij werd licentiaat in 1948 en promoveerde in 1950 tot doctor in de Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis op een proefschrift getiteld: *De ontwikkeling van de gevelarchitectuur in Gent tot het einde van de 18de eeuw*.

Hij was assistent aan de Gentse universiteit bij prof. Domien Roggen, van 1948 tot 1956. Nadien werkte hij als attaché bij de Stedelijke Musea te Brugge. Hij was ook tijdelijk navorsers bij het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (1958-1959). Vanaf 1959 begon zijn loopbaan te Brussel, eerst aan de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (Jubelpark) en vervolgens aan de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, als attaché (1959-1963), nadien als conservator (1963-1985) en tenslotte als hoofdconservator (1985-1989).

Zijn onderzoeksterrein was toegespitst op de schilderkunst van de Zuidelijke Nederlanden in de 15de en 16de eeuw. De lijst van zijn publicaties is lang en zeer divers, en ze getuigen alle van zijn gedreven engagement voor het behoud en de studie van dit patrimonium. Ze tonen ook aan dat hij zich had ontwikkeld tot een van de meest vooraanstaande specialisten op dit terrein, en dat zijn kennis internationaal werd erkend en gewaardeerd.

Ik kan hier slechts herinneren aan zijn belangrijkste realisaties.

Henri Pauwels had de leiding over of werkte mee aan vele tentoonstellingen. Reeds in 1958 publiceerde hij de catalogus van de tentoonstelling *Vlaamse kunst in Spaans bezit*. Hij had een groot aandeel in de catalogi van de tentoonstellingen: *De eeuw der Vlaamse Primitieven* (Brugge, 1960), *Het Gulden Vlies: 5 eeuwen kunst en geschiedenis* (Brugge, 1962), *De eeuw van Bruegel* (Brussel, 1963), *Jan Gossaert, genaamd Mabuse* (Brugge, 1965), *De eeuw van Rubens* (Brussel, 1965), *De Anonieme Vlaamse Primitieven* (Brugge, 1969), *Aspecten van de jaatgotiek in Brabant* (Leuven, 1971), *Dirk Bouts, een Vlaams primitief te Leuven* (Leuven, 1998), ...

Ondertussen had hij in 1960 ook de omvangrijke catalogus van het Groeningemuseum te Brugge gepubliceerd, gefundeerd op een wetenschappelijke model dat veel navolging zou kennen. Onder zijn leiding verscheen in 1984 de inventariscatalogus van de Oude Schilderkunst in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten te Brussel.

Een van zijn grootste realisaties is ongetwijfeld de bewerking en heruitgave van verscheidene delen van *Die altniederländische Malerei*, het standaardwerk van Max Friedländer, voor de naoorlogse Engelse uitgave *Early Netherlandish Painting*.

Henri Pauwels is 40 jaar lang werkzaam geweest in de Academie, eerst als corresponderend lid in 1970, en vervolgens als werkend lid in 1977. Hij was bestuurder-voorzitter in 1981, nog eens bestuurder in 1985 en hij werd erelid in 2005. Binnen de Academie was hij de initiatiefnemer en voorzitter van het "Wetenschappelijk comité voor de publicatie van bronnen voor de kunstgeschiedenis van de Nederlanden".

Ik wil graag besluiten met de woorden van Mevr. Liliane Masschelein-Kleiner, ere-directrice van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, die nauw met hem heeft samengewerkt voor het bestuur van het Studiecentrum Vlaamse Primitieven. Zij was zo vriendelijk iets op papier te zetten, waaruit ik graag het volgende citeer:

" Le décès de Monsieur Henri Pauwels m'a profondément attristée. Pour moi, il faisait partie du cercle restreint de ceux à qui l'on peut entièrement se fier .C'était un homme sur qui l'on pouvait compter. D'une honnêteté rigoureuse, il avait le courage de défendre ses convictions et ses amitiés quelles que soient les pressions subies et sans se départir de sa courtoisie coutumière. Il nous laisse des réalisations scientifiques de haut niveau et l'image attachante d'un homme foncièrement bon et généreux. »

Zo was hij inderdaad, ik kan het enkel beamen. En ik behoud heel graag die herinnering aan een goed en genereus man.

Cyriel Stroo